

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

**DĚJEPISNÁ
OLYMPIÁDA
52. ročník –
2022/2023**

Školní kolo – zadání II. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení:

Tematické zaměření ročníku: **„Rozdělený svět a Československo v něm - 1945-1992“**

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka pak doplní porota získaný počet bodů. Celkem je možné získat **60 bodů**.

Úkol č. 1

V roce 1980 vyšlo hudební album Banjo bandu Ivana Mládka s názvem Zkratky. Jmenuje se tak i úvodní písnička celého alba. Přečtěte si část jejího textu a tučně zvýrazněné zkratky rozepište.

„Z **PLR** do **MLR** jel jsem přes **ČSSR**,
SNB mé **DKW** si stoplo na **TK**.
Mé **DKW** **SPZ** **ABT 25-50**
musí teďka na **GO** do **ČSAO**.
.....

RNDr. CSc. z **ČVUT** dá **DKW**
SPZ **ABT 25-50** do šrotu.
Z **ČSSR** do **MLR** z **ČVUT** **RNDr.**
musí chudák s **ČSAD** nebo s **ČSD**.”

PLR =

ČSAO =

MLR =

RNDr. =

ČSSR =

CSc. =

SNB =

ČVUT =

TK =

SPZ =

5	
---	--

Úkol č. 2

V roce 1945 (25. 4.) byla založena organizace s touto vlajkou. Původně měla 51 členských států a dala si za úkol nastolit a udržovat mezinárodní vztahy založené na zásadách spravedlnosti a mírové spolupráce. Tato organizace funguje dodnes.

A) Napište název této organizace:

B) Z tvrzení o této organizaci vyberte dvě správná:

- a) Mezi její odborné skupiny patří i WHO (Světová zdravotnická organizace) a UNESCO (Organizace pro vzdělávání, vědu a kulturu).
- b) Za dobu její existence se počet členských států snížil více než o polovinu.
- c) Součástí organizace je i mezinárodní soudní dvůr v Haagu.
- d) V době studené války měla organizace velký vliv na prohlubování rozdílů mezi východem a západem.
- e) Československo se stalo členem této organizace v roce 1991.

3	
---	--

Úkol č. 3.

A.

Přečtěte si nejprve připojený text. Rozhodněte o každém z tvrzení pod textem, zda vyplývá z uvedeného textu (zaškrtněte ANO), či nikoliv (zaškrtněte NE).

Z projevu prezidenta H. Trumana v Kongresu USA

„Jsem přesvědčen, že politikou Spojených států musí být podpora svobodných národů, které se brání pokusům o utlačení ozbrojenými menšinami nebo vnějším nátlakem... jsem přesvědčen, že bychom především měli poskytovat hospodářskou a finanční pomoc, která je nezbytná pro hospodářskou stabilitu a politický pořádek... Sémě totalitního režimu klíčí v bídě a nedostatku. Množí se a roste v nedobré půdě sváru a bídy. Vyrostе do plné výše, když naděje lidu na lepší život je mrtvá. Musíme udržet tuto naději při životě.“

Politický pořádek je závislý na hospodářské stabilitě.

ANO – NE

USA se staví do role ochránce všech utlačovaných.

ANO – NE

Ztráta naděje na lepší život vede lidi k podpoře kapitálu.

ANO – NE

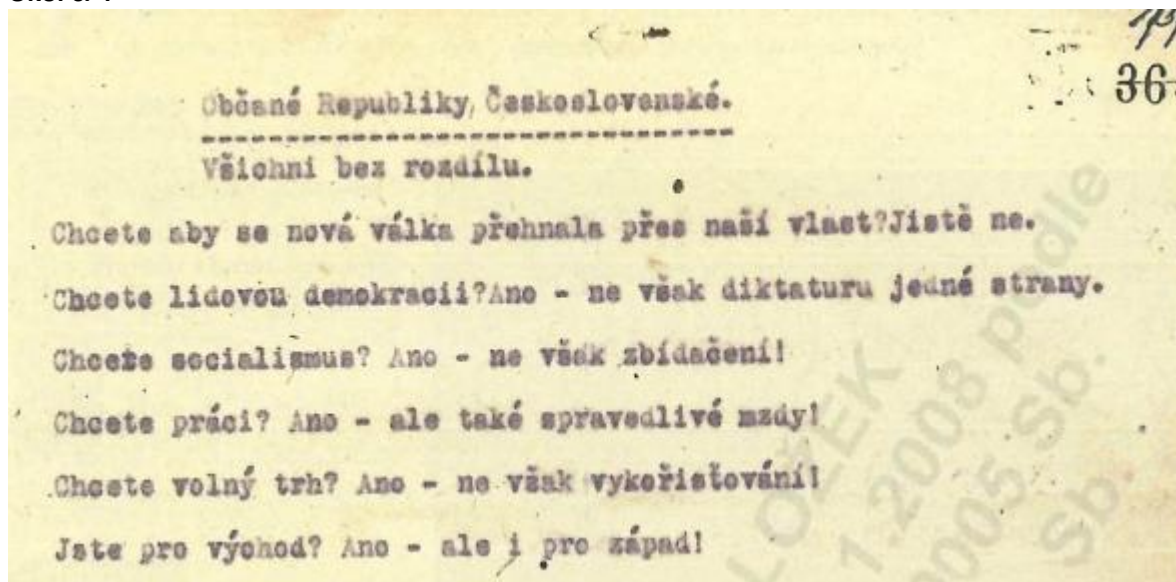
B. Vyberte právě 3 tvrzení, která odpovídají době, v níž prezident Truman přednesl svůj projev.

Bylo to:

- před vyhlášením Marshallova plánu
- po vzniku Čínské lidové republiky
- ve stejném roce, kdy propukla v ČSR tzv. slovenská krize
- ve 2. polovině 40. let
- po smrti J. V. Stalina

6	
---	--

Úkol č. 4

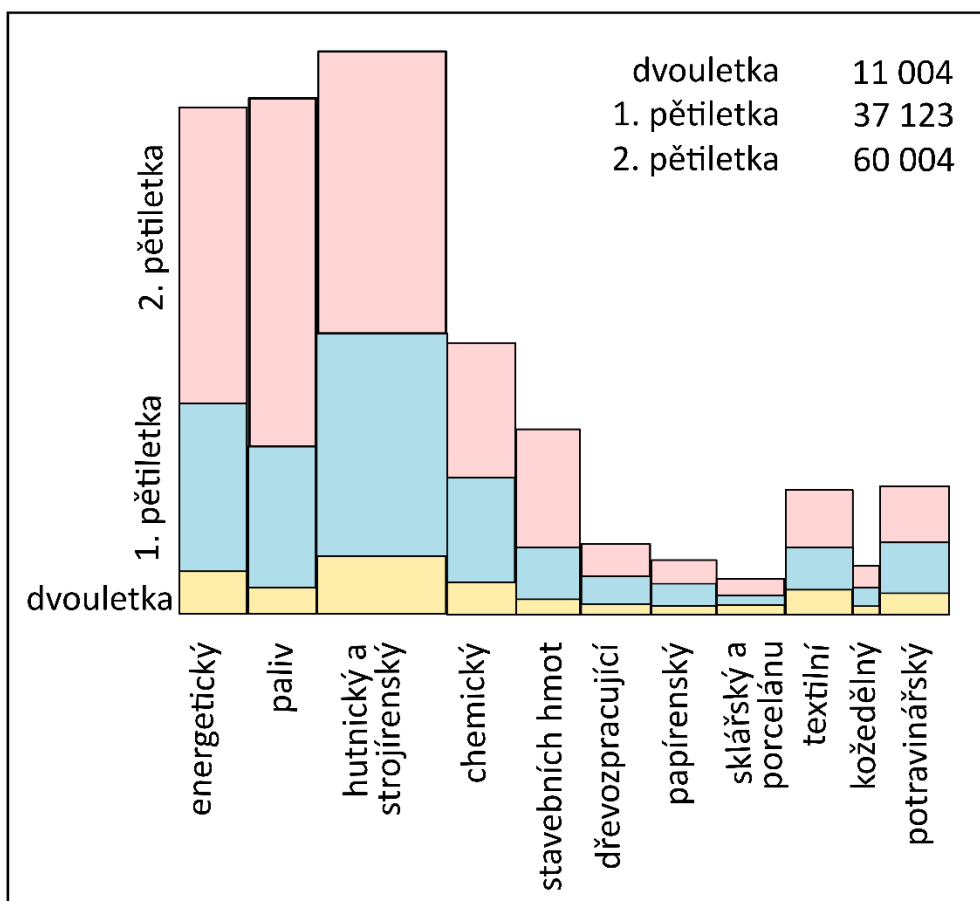

Prohlédněte si leták z roku 1949 a v každém tvrzení pod ním podtrhněte tu vytučněnou část, která vyplývá z textu.

- Autor letáku se plně **staví** – **nestaví** na stranu komunistického režimu.
- Nový režim **zcela schvaluje** – **zcela neschvaluje**.
- Socialismus je** pro něj **přijatelný** – **nepřijatelný**.
- Je** – **není** pro spojenectví s východem i západem.

4	
---	--

C. INVESTICE DO PRŮMYSLU (v milionech Kčs)

Na základě údajů z grafu rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda z grafu vyplývá (zaškrtněte ANO), či nikoliv (zaškrtněte NE).

V ČSR se v období první pětiletky nejvíce investovalo do kožedělného průmyslu. ANO – NE

Ve sledovaných obdobích se v ČSR nejméně investovalo do lehkého průmyslu. ANO – NE

Do textilního a potravinářského průmyslu se investovalo méně ve sledovaných obdobích než do papírenského a sklářského průmyslu. ANO – NE

Za období dvouletého plánu, první a druhé pětiletky investice do průmyslu v ČSR stoupaly. ANO – NE

Pro první a druhou pětiletku jsou typické největší investice do hutního a strojírenského průmyslu oproti ostatním odvětvím. ANO – NE

5	
---	--

Úkol č. 6

V jedné učebnici matematiky z roku 1951 žáci středních škol řešili následující úlohy. Přečtěte si je a odpovězte na otázky, které se jich týkají.

„1) JZD mělo na skladě 384 q pšenice, žita a ječmene. Žita bylo 20 % váhy všeho obilí, ječmene 140 % váhy žita. Kolik bylo žita a ječmene celkem?

2) Alexander, slavný sovětský úderník, narubal za směnu 321 t uhlí, při čemž normální výkon byl 14 t. Na kolik procent splnil normu?“

A. Rozepište zkratku JZD z úlohy 1):

B. V textu úlohy 2) je vynechané jméno dělníka, doplňte jej:

C. Vyberte podobný pojem k pojmu úderník.

- a) příslušník speciální vojenské jednotky
- b) hodně výkonný dělník
- c) horník
- d) politik

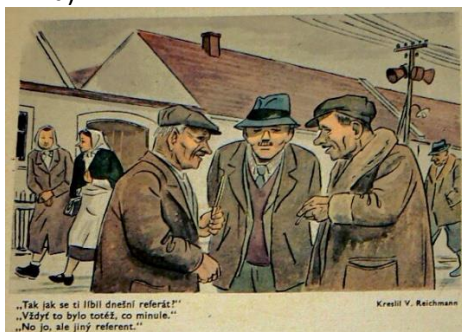
D. Na počest tohoto úderníka vznikl zvyk dávat si závazky pro plnění pracovních plánů. Jak tyto závazky obvykle zněly?

- a) Plán splníme na 100 %.
- b) Plán splníme alespoň na 100 %.
- c) Plán splníme na 120 %.
- d) Plán splníme!

E. JZD vznikala sloučením různých polností, některé z nich byly poskytnuty dobrovolně, ale většina byla konfiskována. Aby konfiskace ospravedlnil, potřeboval režim svobodné sedláky zdiskreditovat. Napište, jak je po roce 1948 nazýval, a vyberte karikaturu, která je znázorňuje.

svobodný sedlák byl označován jako: _____

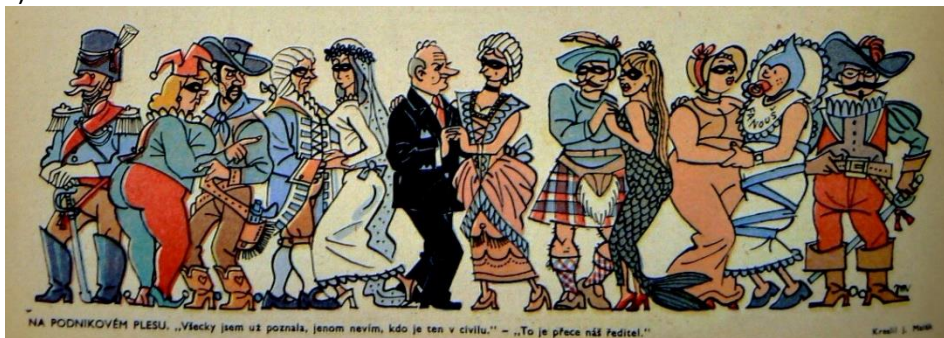
a)

b)

c)

3,5

Úkol č. 7

V roce 1953 proběhla v Československu měnová reforma.

A. Prohlédněte si tabulku srovnání cen základních potravin před a po měnové reformě a odpovězte, zda jsou následující tvrzení pravdivá (ANO), či nepravdivá (NE).

Pozn.: Na volném trhu nakupovali ti, jimž byl přístup k vázanému (přídělovému) trhu odepřen – např. soukromí zemědělci.

Srovnání cen základních potravin před a po měnové reformě roku 1953

Zboží (1 kg)	Cena v roce 1952				Cena po měnové reformě	
	Vázaný trh	Počet jednotek*	Volný trh	Počet jednotek*	Cena zboží	Počet jednotek*
Chléb	8 Kčs	656	16 Kčs	328	2,80 Kčs	392
Máslo	80 Kčs	66	450 Kčs	12	44 Kčs	25
Hovězí	48 Kčs	109	200 Kčs	26	25 Kčs	44
Rýže	40 Kčs	131	300 Kčs	17,5	28 Kčs	39

* Kolik jednotek zboží bylo možné za danou cenu koupit z průměrné mzdy.

a) V roce 1952 byl volný trh dražší než vázaný.

ANO – NE

b) Vzhledem ke kupní síle průměrné mzdy se ceny zboží po měnové reformě oproti cenám zboží vázaného trhu přibližně o polovinu snížily.

ANO – NE

c) Ceny po reformě se na počet jednotek blížily cenám volného trhu před reformou.

ANO – NE

d) Cena másla po měnové reformě oproti vázanému trhu klesla téměř o polovinu.

ANO – NE

e) Cena chleba zůstala po měnové reformě oproti volnému trhu v podstatě stejná.

ANO – NE

B. Z nabízených bankovek vyberte dvě, které byly platné od 1. 6. 1953.

1.

2.

3.

4.

5.

Od 1. 6. 1953 byly platné bankovky č.: _____

7	
---	--

Úkol č. 8

V roce 1957 byl v Praze otevřen první obchod s názvem Tuzex. Odpovězte na následující otázky.

A. Ze kterých slov vznikl název obchodu? Vyberte jednu správnou odpověď.

- a) Tuzemský export
- b) Tuze exkluzivní
- c) Trochu zahraniční extravagance
- d) Tady u nás značka exklusiv

B. Kdo mohl v obchodě nakupovat? Vyberte dvě správné odpovědi.

- a) Ten, kdo měl dokument vypovídající o hotovosti uložené v bance, tzv. vkladní knížky.
- b) Ten, kdo měl speciální povolení od vlády, tzv. vekslák.
- c) Ten, kdo měl hotovost v zahraniční měně, tzv. valuty.
- d) Ten, kdo měl dobrý kádrový posudek, tzv. kádrovák.
- e) Ten, kdo měl speciální odběrní poukazy, tzv. bony.

C. Prohlédněte si fotografii reklamního plakátu a vyberte dvě nesprávná tvrzení.

- a) V Tuzexu bylo možné koupit zboží, které se běžně prodávalo v západním bloku.
- b) Zboží prodávané v Tuzexu bývalo těsně před koncem data spotřeby, proto byl jeho prodej omezen počtem kusů na jednotlivce.
- c) V Tuzexu bylo možné koupit luxusní zboží československé provenience určené pro export.
- d) Při nakupování měl výhodu ten, kdo uměl alespoň číst v angličtině či němčině.
- e) Sortiment nápojových potravin v Tuzexu byl specializován na importované alkoholické nápoje a Coca Colu. Jiné nápoje zde prakticky nebyly k dostání.

5	
---	--

Úkol č. 9.

Vyberte právě 2 skupiny pojmů, ve kterých jsou události seřazené chronologicky vzestupně.

- a) povstání v Maďarsku – kubánská raketová krize – člověk na Měsíci – odchod sovětské armády z Afganistanu
- c) kampaň tzv. Anticharta – přijetí dokumentu Poučení z krizového vývoje – otevření prvního úseku D1 – Vladimír Remek v kosmu
- d) smrt J. V. Stalina – KBSE - 2. berlínská krize – nástup M. S. Gorbačova
- e) měnová reforma v ČSR – vydání 2 000 slov – otevření pražského metra - J. Seifert získává Nobelovu cenu

2	
---	--

Úkol č. 10.

V roce 1964 byl natočen film Starci na chmelu, jehož ústřední píseň se jmenovala Milenci v texaskách. Přečtěte si její úryvek a prohlédněte karikaturu z prorežimního časopisu Dikobraz. Na základě informací z těchto dvou pramenů odpovězte na následující otázky.

*„Chodili spolu z čisté lásky
a sedmnáct jim bylo let
a do té lásky bez nadsázky
se vešel celý širý svět.
Ten svět v nich ale viděl pásky
a jak by mohl nevidět,
vždyť horovali pro texasky
a sedmnáct jim bylo let.“*

A. Kterým slovem z textu písně byste mohli na karikatuře označit mladíka, který se tak diví, co si to Fred vzal na hlavu?

B. Zmíněný mladík i dva milenci mají zálibu v texaskách, co je to? Vyberte jednu správnou odpověď.

- a) holinky
- b) cigarety
- c) džíny
- d) trika s krátkým rukávem

C. Které informace se snažil o milencích i mladíkovi z karikatury šířit režim mezi většinovou společností? Vyberte tři správné odpovědi.

- a) Režim tito lidé nijak zvlášť nezajímali, bral je jako běžnou součást celé společnosti.
- b) Režimem byli vykresleni jako svědomití mladí lidé s dobrým kádrovým profilem.
- c) Byli to většinou mladí lidé, které se režim snažil znázornit jako nezodpovědné flákače.
- d) Byli považováni za velmi přitažlivé a moderní osoby, pro které není těžké si najít lásku a založit rodinu.
- e) Veřejnost si měla všimnout především jejich až příliš okázalé pobožnosti.
- f) Režim poukazoval na jejich nevkusné a extravagantní oblékání.
- g) Pro režim představovali prozápadní živel, který je potřeba vymýtit.

D. Který další termín pro tyto lidi používal oficiální dobový tisk? Vyberte jednu správnou odpověď.

- a) pámbíčkáři
- b) svazáci
- c) pankáči
- d) zlatá mládež

5,5	
-----	--

Úkol č. 11

Které dva z následujících filmů si odnesly v 60. letech dvacátého století ze známého festivalu tuto sošku jako ocenění za nejlepší cizojazyčný film?

- a) Starci na chmelu
- b) Kdyby tisíc klarinetů
- c) Ostře sledované vlaky
- d) Obchod na korze
- e) Lásky jedné plavovlásky

2	
---	--

Úkol č. 12

V jedné ze škol se věnoval učitel dějepisu se svými žáky období sedmdesátých let dvacátého století, normalizaci. Požádal žáky, aby doma poprosili někoho z členů rodiny o vzpomínky na toto období. Zajímala ho pouze léta 1970-1980. Jedna z babiček vyprávěla:

„Na sedmdesátá léta já ráda vzpomínám. Stalo se tolik zajímavých věcí! Tenkrát jsme všichni žili tím, že do vesmíru se vydal první československý kosmonaut, Vladimír Remek (**Událost 1**). Byli jsme na něj pyšní, navíc to byl fešák. Na památku jeho letu do vesmíru se prodávaly krásné pohledy. A v zemi jsme žili hokejem a krasobruslením. Myslím, že v té době Ondrej Nepela přivezl zlatou medaili ze zimních olympijských her (**Událost 2**). Otevíraly se nové obchodní domy. Kotvu v Praze chtěl vidět každý (**Událost č. 3**), jezdily tam autobusy málem z celé republiky. A taky v JZD Slušovice začali dělat počítače (**Událost č. 4**). Říkalo se, že půjdou do škol do matematických tříd, ale pak už nevím, jak to dopadlo. A byl pohřeb Brežněva (**Událost č. 5**). To byl v televizi přenos a my jsme se všichni dívali, jak těm mladým klukům ta rakev při spouštění málem spadla. Celá tahle podivná doba skončila tím, že padla Berlínská zeď (**Událost č. 6**) a český básník Jaroslav Seifert získal Nobelovu cenu za literaturu, ale už si pro ni nemohl jet, protože byl moc nemocný (**Událost č. 7**). Nebo ho prostě jenom nepustili?“

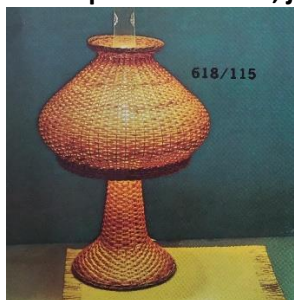
Vnučka ale měla pocit, že babička vypráví o delším období než jen o sedmdesátých letech. Zapište, které 3 z uvedených událostí ze vzpomínek se skutečně odehrály mezi lety 1970-1980.

V 70. letech dvacátého století došlo k událostem: _____

6	
---	--

Úkol č. 13

Prohlédněte si sedm různých výrobků. K logům v tabulce pod nimi přiřaďte správné výrobky těchto podniků. Pozor, jeden výrobek a jedno logo zůstanou nevyužité.

a)

b)

c)

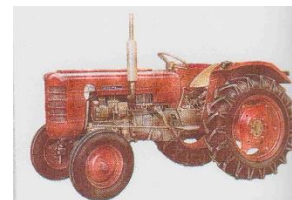
d)

e)

f)

g)

	Logo	Doplňte písmeno výrobku
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

Úkol č. 14

Přiřadte k osobnostem listopadových událostí v roce 1989 jejich tehdejší politické zapojení do dění.

1. Miroslav Štěpán
Doplňte písmeno: _____

2. Šimon Pánek
Doplňte písmeno: _____

3. Gustáv Husák
Doplňte písmeno: _____

4. Václav Havel
Doplňte písmeno: _____

5. Milan Kňažko
Doplňte písmeno: _____

6. Miloš Jakeš
Doplňte písmeno: _____

- a) student Přírodovědecké fakulty, člen koordinačního stávkového studentského centra, člen Občanského fóra
- b) generální tajemník Ústředního výboru Komunistické strany Československa
- c) komunistický poslanec, vedoucí tajemník Městského národního výboru v Praze
- d) slovenský herec, spoluzakladatel Verejnosti proti násiliu
- e) český dramatik, mluvčí Charty 77
- f) prezident Československé socialistické republiky

3	
---	--

Celkem:

60	
----	--

Rozřazovací otázka při shodě bodů:

Rozhodněte o následujících tvrzeních, zda jsou pravdivá (ANO), nebo nepravdivá (NE).

- a) Tzv. Benešovy dekrety mimo jiné určovaly, kdo má být považován za zrádce státu a kdo ne. **ANO / NE**
- b) Bratři Mašínové byli společně s Milanem Paumerem odsouzeni k trestu smrti ve vykonstruovaném monstrprocesu jako tzv. Tři králové. **ANO / NE**
- c) Bohumil Hrabal za své knihy získal mnoho ocenění, Nobelovu cenu za literaturu ale nezískal. **ANO / NE**
- d) Dne 31. 12. 1992 došlo k zániku Československa. Vliv na zánik tohoto státu měl i rozpad sovětského svazu. **ANO / NE**
- e) Pojem sovětizace označuje proces odehrávající se ve 2. polovině 70. let, kdy v mnoha státech Evropy došlo ustavení vlády jedné strany. **ANO / NE**
- f) Stavbou Berlínské zdi v roce 1961 vyvrcholila tzv. Druhá berlínská krize. **ANO / NE**
- g) Madeleine Albrightová byla premiérkou Velké Británie v letech 1979–1990, přezdívalo se jí Iron Lady. **ANO / NE**
- h) Tzv. Mccarthinismus, tedy tažení proti skutečným i domnělým komunistům a jejich špiónům v USA, se jmenuje podle prezidenta Josepha McCarthyho. **ANO / NE**
- i) Nelson Mandela se stal symbolem boje proti apartheidu. Za jeho činy mu byla udělena Nobelova cena míru. **ANO / NE**
- j) V lednu 1991 byla pod vedením USA spuštěna vojenská operace s názvem Pouštní bouře, která byla namířena proti iráckému prezidentovi Saddámu Husajnovi. **ANO / NE**